

KVP: START SPORT PLAY KRÖNIKÖRER LEDARE DEBATT

Våldtäktsstudie anmäld – förundersökning inleds

BROTTSFÖREBYGGANDE RÅDET Publicerad 28 okt 2021 kl 18.01

Kristina Sundquist, professor i allmänmedicin och klinisk epidemiologi vid Lunds universitet.
Foto: JOHAN BÄVMAN

PREMIUM I en studie om vad som karaktäriserar en våldtäktsman fann forskarlaget att majoriteten av de dömda var första eller andra generationens invandrare.

Nu har studien lett till att åklagare inlett förundersökning mot Kristina Sundquist, en av Lunds universitets mest citerade forskare.

– Man funderar ju på om det har med frågeställningarna att göra, om de helt enkelt är för känsliga, säger Kristina Sundquist.

Jörgen Svidén vid överklagandenämnden för etikprövning kontrar:

– Man får absolut forska på invandrare och brottslighet men då måste man ha tillstånd för det och det har inte hon, anser vi.

Jenny Strindlöv

Dela

Kopiera länk

Mer av det bästa från Expressen. [Mer Premium hittar du här.](#)

Kvällsposten har tidigare rapporterat om studien där en grupp forskare från Lunds universitet identifierat och kartlagt olika egenskaper och bakgrundsfaktorer hos samtliga dömda våldtäktsmän i Sverige mellan 2000 och 2015.

Födelseland var bara en av många variabler som studerades, men i resultatet var det också en av de variabler som särskilt kom att sticka ut.

Det visade sig att 60 procent av gärningsmännen var antingen första eller andra generationens invandrare, och att hälften var födda utomlands.

Studien fick stor medial spridning och blev snabbt en av de mest lästa artiklarna någonsin i den vetenskapliga tidskrift den först publicerades i.

Nu har forskningsledaren Kristina Sundquist blivit föremål för en förundersökning angående brott mot lagen om etikprövning, vilket **Sydsvenskan** var först med att rapportera om.

Enligt överklagandenämnden för etikprövning – den anmälande myndigheten – så handlar studien *"i allt väsentligt om invandrares roll i den svenska*

MEST SETT

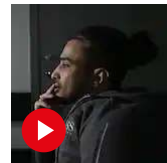
LIVE-TV: Senaste nyheterna med Expressen TV

Följ senaste nytt i Expressen TV – vi sänder direkt mellan 07 och 23 varje vardag och mellan 11 och 20 på helger.

NYHETER

Hör ljudupptagningarna inifrån polisens Palmerum

NYHETER

Blodiga gängkriget inifrån: "Låt oss äta varandra tills vi är slut"

SENASTE NYTT

- 3 min** **PREMIUM** "Bara för man skjuter 40 skott gör man inte 30 mål"
- 04.30** **PREMIUM** Ica-butikens miljonresultat – besluten bakom succén
- 29 okt** Upp mot 20 bilar väjde för dansk bilist på Öresundsbron
- 29 okt** Elnotan: Två miljoner kronor – varje månad
- 29 okt** Alvidas kamp efter covid – maten smakar avföring
- 29 okt** **PREMIUM** "Respekterar honom som spelare och som person"
- 29 okt** Romska minnesmärken vandaliserade – igen
- 29 okt** 15-åring satt häktad – begär nu ersättning
- 29 okt** 19-åriga Isabella efter succén: "Högt tryck"
- 29 okt** Skåpbil voltade på E65 – vägen avstängd

våldtäktsstatistiken”, vilket enligt nämnden inte är ett förhållande som Kristina Sundquist och hennes forskarlag givits tillstånd att studera.

– Du får forska på känsliga personuppgifter men då måste du också ha ett etikprövningstillstånd för det. I det här fallet så har forskarna sökt etikillstånd och sagt att de ska använda uppgifterna till vissa saker och sen har man använt uppgifterna man fått tillgång till till andra saker. Och det är inte tillåtet, säger Jörgen Svidén, kanslichef vid överklagandenämnden för etikprövning.

”Så gör alla”

För Kristina Sundquist kommer beskedet som en chock. Hennes forskning har aldrig tidigare blivit ifrågasatt, vare sig av överklagandenämnden eller av någon annan instans. Hennes erfarenhet som forskare sträcker sig många år tillbaka i tiden och hon kan inte se att hon vid just det här tillfället skulle ha agerat annorlunda än vad som är brukligt och korrekt.

– I en etikansökan så beskriver man som forskare aldrig alla de frågeställningar man kommer undersöka, utan ett begränsat antal. Det säger sig självt att de forskare som har 500-700 artiklar gånger 50 statistiska analyser inte under några omständigheter har beskrivit dem alla i sina etikansökningar. I så fall får överklagandenämnden ett enormt stort arbete att gå på hundratals forskare i det här landet, säger hon.

Peter M Nilsson, professor vid Lunds universitet, ställer sig bakom Kristina Sundquist och menar att det som nu händer henne kan få konsekvenser för den fria forskningen.

Foto: KENNET RUONA

Den ursprungliga etikansökan som Kristina Sundquist fick godkänd handlade om ”ärftlighet, familjefaktorer, boendemiljö och cancer”. Därefter har hon skickat in ett antal tilläggsansökningar som också de har godkänts.

– När man arbetar med så här stora register så skriver man ofta en grundansökan och sedan skriver man ändringsansökningar efter det. Så i titeln från början står det ”cancer”, men sen bygger man på med en rad andra kroniska sjukdomar och sociala faktorer under arbetets gång. Det är inga konstigheter, så gör alla, säger Kristina Sundquist.

I den godkända tilläggsansökan som Kristina Sundquist menar täcker den nu ifrågasatta våldtäktsstudien framgår att forskarlaget vill titta på ”vilka faktorer som kan främja inkludering och förbättra integrationen i samhället” och att man ämnar använda sig av ett stort antal register – däribland BRÅ:s register, patientregistret, dödsorsaksregistret och läkemedelsregistret.

”Minerad mark”

Några rader ur det etiskt godkända tillägget:

”Vi avser att genom olika befolkningsregister identifiera skadliga och skyddande faktorer som kan påverka individernas risk för psykisk ohälsa och bristande integration. Vi kommer därmed att undersöka sambanden mellan individens egenskaper (kön, socioekonomisk status, födelsevikt), familjen (psykisk ohälsa i familjen), och bostadsområdets strukturer (socioekonomi,

socialt kapital), och utvecklingen av specifika psykiska sjukdomar och alkohol- och drogmissbruk samt risken för bristande integration.”

Enligt Jörgen Svidén vid överklagandenämnden för etikprövning så är det till exempel ett problem att våldtäkt inte ingår i beskrivningen.

Så alla artiklar som forskarna möjligen kommer att skriva utifrån ett stort forskningsprojekt måste vara tydligt definierade redan i etikansökan?

– Ja, precis, säger Jörgen Svidén.

Kristina Sundquist menar att överklagandenämnden inte har stöd för sin uppfattning i forskarsamhället.

– Jag känner mig trygg med att jag har alla de tillstånd jag behöver. Jag kan inte tänka mig att någon forskare har fler etik tillstånd och etiska granskningar än vad jag och min forskargrupp har. Det är helt obegripligt att överklagandenämnden reagerat så kraftigt.

Utifrån det nu ifrågasatta etik tillståndet uppskattar Kristina Sundquist att hennes forskarlag genom åren har författat runt 200 vetenskapliga artiklar. Men det är bara ”*Swedish rape offenders – a latent class analysis*” som hamnat på bordet hos en åklagare.

”Känsliga frågeställningar”

– Man funderar ju på om det har med frågeställningarna att göra, om de helt enkelt är för känsliga. När det gäller det här ämnet så är det uppenbarligen minerad mark. Det som sker nu är ett bevis på det, säger hon.

Och hon är inte ensam i sina funderingar.

En av de forskare som nu öppet ställer sig bakom Kristina Sundquist är Peter M Nilsson. Han är professor i hjärt- och kärllforskning vid Lunds universitet och har liksom Sundquist stor erfarenhet av att forska i omfattande dataregister.

– Det som gjort fallet med Kristina Sundquist så känsligt är ju att studien berör invandrare och brottslighet, säger Peter M Nilsson.

– Om man tolkar det här beslutet kritiskt så sker det i en samhällskontext där vi har val nästa år och där aktivistiska argument plockas upp av en myndighet.

Enligt Peter M Nilssons uppfattning har våldtäktsartikeln etisk täckning i den godkända etikansökan rörande ”bristande integration”.

– Bristande integration utgör en grogrund för både sjukdomar och sociala problem, till exempel kriminalitet. Om man måste ha etikprövningstillstånd för minsta lilla detalj så leder det till en helt orimlig situation för oss forskare, säger han.

Kristina Sundquist, en av Lunds universitets mest citerade forskare, har aldrig tidigare varit föremål för en förundersökning. Att det sker nu tror hon beror på att ämnet för studien är ”minerad mark”.

Foto: JANERIK HENRIKSSON / TT NYHETSBYRÅN

Peter M Nilsson tror att beslutet kan få konsekvenser för den fria forskningen.

– Många forskare kan naturligtvis bli rädda och inte våga bedriva sin forskning om de inte har dubbelkollat minsta bokstav i sin ansökan. Det kan också avskräcka från forskning i känsliga frågor, säger han.

Jörgen Svidén tycker inte att det finns skäl för oro över den fria forskningen.

– Man får forska på känsliga personuppgifter och invandrare och brottslighet men då måste man ha tillstånd för det, och det har man inte här. Det har ingenting att göra med att det skulle vara känsliga frågor. Ingenting.

– De som är kunniga inom registerforskning blir nog inte oroliga över det här, de vet ju hur det funkar, avslutar han.

”Enormt upprörd”

En åklagare har redan beslutat att inte inleda förundersökning i fallet, men överklagandenämnden för etikprövning stod på sig och begärde återigen att saken skulle gå till domstol.

Och nu har alltså överåklagare Eva-Marie Persson inlett en förundersökning.

– Syftet med att inleda en förundersökning i just det här fallet är i första hand för att närmare undersöka vad det är etikprövningsnämnden påstår är brottsligt och var gränsen går enligt deras uppfattning, säger Eva-Marie Persson.

Kristina Sundquist är å ena sidan optimistisk och tänker att ett frikännande kan leda till att den fria forskningen stärks. Å andra sidan är hon arg:

– Det som händer nu är ju att vår forskning stoppas och att den kunskap som hade kunnat tas fram för att användas i det förebyggande arbetet också är stoppad. Jag är enormt upprörd över detta.

FAKTA OM STUDIEN

Kristina Sundquists forskargrupp vid Lunds universitet har kartlagt olika variabler och egenskaper hos samtliga (3039) personer dömda för våldtäkt, grov våldtäkt och försök till våldtäkt mellan år 2000 och 2015.

Några av resultaten:

- * 46.1 procent hade tidigare begått våldsbrott.
- * 36.8 procent hade tidigare dömts för stöld eller brott mot egendom.
- * 32.5 procent gick på någon form av socialbidrag.
- * 15.9 procent hade minst en psykisk störning.
- * En femtedel hade problem med alkohol och/eller droger.
- * Det vanligaste födelseåret för våldtäktsmännen var 1976.
- * Knappt hälften var födda utanför Sverige. Av dessa var det vanligast (34,5 procent) att man föddes i Mellanöstern/Nordafrika, därefter Afrika minus Nordafrika (19,1 procent), sedan Östeuropa (15 procent).

Källa: ”Swedish rape offenders – a latent class analysis”, en studie av Ardavan Khoshnood, Henrik Ohlsson, Jan Sundquist och Kristina Sundquist. Publicerad i [Forensic Sciences Research](#), 22 Feb 2021.

LÄS MER:

[Svensk studie - så är den vanligaste våldtäktsdömde](#)

[Dela](#) [Kopiera länk](#)

Anmäl text- och faktafel [Anmäl till Medieombudsmannen](#)

MISSA INGA NYHETER FRÅN SYDSVERIGE – ladda ner Kvällspostens app!

ANNONS

Somaia, 23, vet inte att dottern är död

PREMIUM Magda Gad berättar vad hon såg före, under och efter Afghanistans fall

Så bekostas det nya